

Ctnost víry a pátá poatlantická kulturní epocha

Prokofjev Segej O.

První ze tří nových mysterijních ctností je ctnost víry. Její pomocí může člověk prožít Kristův impuls ve svém astrálním těle. Můžeme také říci, že pravá víra prýští v lidském já z „přebytku“ Kristova impulsu, který je současně a především impulsem všelásky, kosmické lásky. Existuje-li tato všeláska, tato kosmická láska v lidském já v nadbytku, počíná se vylévat z já do astrálního těla, kde se projevuje jako *víra*. Na tento hlubší původ víry poukazuje Rudolf Steiner, když praví: „Víra je schopnost vyjít nad sebe sama, vylít nad to, co může já nejprve učinit k svému vlastnímu zdokonalení“, - „vylít nad hranice já“ znamená zde současně vniknutí Kristova impulsu z já do astrálního těla. A o něco dříve se v téže přednášce říká: „Víru má ten, kdo do sebe přijímá Krista tak, že v něm Kristus žije, že jeho já nežije v něm pouze jako prázdná nádoba, nýbrž má přetékající obsah. A tento přetékající obsah není ničím jiným než obsahem lásky.“ Z těchto slov Rudolfa Steinera je zřejmé, že, esotericky pozorováno, víra je formou všeobepínající kosmické substance lásky, jak se projevuje *v astrálním těle*; je onou vnitřní silou, skrze níž může Kristův impuls dnes vnikat do lidské duše.

Ve dvou přednáškách, které byly předneseny v prosinci 1911 v Norimberku pod názvem „Víra, láska, naděje - tři stupně života lidstva“, hovoří Rudolf Steiner podrobně o tom, že charakter přítomné páté poatlantické epochy závisí na vývoji síly víry v astrálním těle. Dokonce v materialistických jevech dnešní civilizace můžeme při důkladném pozorování vidět působení této síly, i když často v jakési znetvořené formě, téměř až k nepoznání. Slovy Rudolfa Steinera: „Tedy je to nyní v podstatě síla víry astrálního těla, která vzařuje do duše a dává charakteristický znak naší době. To je zvláštní, mohli by někteří říci, teď nám říkáš, že síla víry je nejpodstatnější silou naší doby. Ano, snad bychom to mohli uznat o těch lidech, kteří si uchovali starou víru, ale potom jsou tak mnozí, kteří dnes pohlížejí na víru svrchu, protože jsou nad ní, kteří na ni pohlížejí jako na dětský stupeň vývoje lidstva. - Ať si ti lidé, kteří se nazývají monisty, věří, že nevěří, věří přece jen více než ti druzí, které oni označují jako věřící. Neboť vše to, co různá monistická vyznání vytvořila, vyprodukovala, je nejslepější vírou, jen si toho nejsou ti lidé vědomi: Věří, že je to vědění.“

To je jedna síla, která usiluje o to, aby vykonávala na vnitřní vývoj lidstva určující vliv. Mluvíme-li však tímto způsobem o víře, pak pozorujeme jen jednu stránku naší páté poatlantické epochy. Abychom charakterizovali také druhou stránku, musíme se obrátit k tomu, co určuje její ráz nemenší měrou než síla víry. Tím druhým jsou síly „intelektuality“. Rudolf Steiner je líčí takto: „Tak je celkovým duchovním charakterem naší doby intelektualita, ale rozdíl spočívá v tom, jak se projevuje v materialisticky myslícím světě a v duchovní vědě. Člověk souvisí svou intelektualitou s astrální úrovní, ale toho si je vědom jenom tehdy - a může jí také jen tehdy správně používat -, když se vyvine jasnovidné. To bude začínat během 20. století u stále více rostoucího počtu lidí. Pokrok spočívá pak jen v tom, že lidé vyvinou zvýšenou intelektualitu nejen pro sebe, nýbrž ji také vynášejí vzhůru do astrálního světa. Takovým intelektuálním vývojem jasnozřivosti může a bude předstupovat před lidi v tomto smyslu pokročilé během dalších tří tisíciletí éterický Kristus, a to stále více a zřetelněji,“ a poněkud dále v téže přednášce: „Ve výstřelcích /Auswüchse/ světa kolem nás vystupuje intelektuální element ve svém úsilí o vytváření dogmat silně do popředí, ale v poznání duchovním se má intelektualita zduchovnit ve spiritualitu, aby mohla rozumět vyšším výsledkům okultního bádání.“ Hovoří-li Rudolf Steiner ve svých přednáškách opakovaně o tom, že anthroposofie se nesmí pojmát jako suchá, abstraktní teorie, nýbrž že anthroposofické pravdy vnitřně oživené, citem prohráté, chtějí být přivedeny k duševnímu spoluprožívání, poukazuje těmito slovy zejména na to, že *pravá víra* musí v lidském srdci žít, ona víra, o níž hovoří apoštol Pavel jako o vnitřní neotřesitelné *jistotě* a která nemůže ve skutečnosti nikdy odporovat pravému vědění.

To vyjadřuje Rudolf Steiner, zcela v duchu apoštola Pavla, slovy, která by si dnes v naší intelektuální přírodovědecké epoše musil vlastně říci každý, kdo si chce získat pravou víru: „Věřím tomu, co vím, právě teprve pevně. - Vědění je jenom základem víry. Máme vědět, abychom se stále více mohli pozvedat k těm silám, které jsou v lidské duši silami víry.

Musíme mít ve své duši to, co může pohlížet na nadsmyslový svět, co orientuje všechny naše myšlenky a představy na nadsmyslový svět. Kdybychom neměli tyto síly, jež tedy vyjadřuje slovo „víra“, pak v nás něco pustne, stáváme se vyprahlými, usycháme jako listí na podzim.

Tak je síla víry ve svém pravém duchovním aspektu onou silou, která, vyvíjejíc se v astrálním těle a v něm působíc, může uchopit in- telektualitu a otevřít jí cestu, jež vede do duchovního světa²⁸), a která umožňuje modernímu člověku zřít éterického Krista. V moderní civilizaci působí síly víry a síly

intelektuality odděleně. Ba co více, odstup mezi nimi se zvětšuje tou měrou, jakou klesá epocha materialismu do propasti. Toto rozštěpení může být dnes překonáno jen moderní duchovní vědou pomocí impulsu Michaela- Krista, spiritualizováním intelektuálních základů vnější kultury lidstva a s tím neoddelitelně spojeným pravým vývojem síly víry v lidské duši (v astrálním těle).

Jestliže je ale duchovní věda lidstvem přijímána nepostačující měrou, duchovní věda jakožto živý pramen k výživě astrálního těla, „potom astrální tělo onemocní a s ním také fyzický člověk“. Různá duševní onemocnění, která se dnes šíří po celém světě, jsou pro to prvním symptomem. Ale lidstvu nehrozí jen nemoci, nýbrž něco, co se šíří jako zhoubná epidemie po celé Zemi: všepohlcující strach a - z něho vznikající - vnitřní lživost, sklon k sebeklamu, k nejrůznějším formám iluze. I když nejsou prožívány vědomě, přijímajíce víc a více „přirozený“ charakter, bude přece strach a nevíra v budoucnu ovládat myšlení, cítění a chtění lidí silnější měrou, než se všeobecně předpokládá. O tom hovoří přísná, jakož i varující slova duchovního badatele: „A kdyby lidstvo skutečně ztratilo víru, potom by vidělo již v nejbližších desetiletích, co by to pro vývoj znamenalo. Potom by musili lidé, tím že ztratili síly víry, chodit sem a tam tak, že nikdo již správně neví, co má se sebou počít, aby se v životě správně vyznal, že nikdo vlastně nemůže ve světě správně obstát, protože má *strach, starost a úzkost* před tím a oním.“

Na tato vážná nebezpečí dnes, ale i na jejich přemožení vývojem pravých *sil víry* v astrálním těle, poukazují nám v evangeliu prorocky scény o nasycení pěti tisíců a kráčení po vodě, - scény, v nichž, jak jsme již viděli, procitlo vědomí apoštolů na astrální úrovni a kde mohli vnímat v duchovním světě hraničícím se Zemí onu epochu, která dnes počíná a bude trvat ještě půl druhého tisíciletí.) V Matoušově evangeliu se ještě říká před tím, než se líčí toto nasycení: „když nastal večer“ a „den pominul“. Tento večerní až noční charakter událostí poukazuje nám již na onen svět, v němž se události ve skutečnosti odehrávají: na svět, v němž v noci prodlévají duše všech lidí, to znamená na astrální úrovni, v duševním světě. Učedníci mají také pět chlebů a dvě ryby. Tyto číselné poměry se vztahují, podle nejstarší esoterické tradice, na tajemství určitých znamení zvě- rokruhu. V poslední přednášce cyklu „Východ ve světle Západu. Děti Luciferovy a bratři Kristovi“ praví Rudolf Steiner: „Vzpomeňte si, že jsem upozornil na to, jak máme, když pronikáme do astrální oblasti, co činit se světem proměny, jak to, co může z jednoho hlediska působit jako dobro, z jiného se může jevit jako zlé. Tyto rozdíl mezi dobrem a zlem mají ve vývoji svůj význam. A pro tento význam je číslo sedm orientačním vodítkem. To, co je symbolizováno na bozích ve dvanácti prostorových bodech, ve dvanácti trvalých bodech, to je povzneseno nad dobro a zlo.“

Zlo vzniká, když vyšší pravzor dvanácteroosti vstupuje z devachanu do kosmické astrální oblasti, která je podřízena času, a dělí se ihned ve dvě sféry: v dobro a zlo, ve světlo a temnotu.

K první sféře náleží znamení od Býka k Panně, ke druhé od Štíra až k Rybám. Podle esoterického zákona náleží dvě souhvězdí, Beran a Váhy, která stojí na hranici obou sfér, také k říši světla. „Jakmile to,“ - uvádí Rudolf Steiner - „co má v duchovním světě, jak jsem řekl, trvání, co nemá co činit s časem, jakmile to zasahuje do času, dělí se to na dobro a zlo. Pro dobro zůstává z dvanácti trvalých bodů pět nacházejících se čistě ve sféře dobra a dva na hranici [Beran a Váhy], to je sedm. Proto hovoříme o tom, co jako sedm zůstává z dvanácti... Odtud také představa, že světlému světu, hornímu světu, náleží sedm znamení zvěrokruhu; že dolních pět, Štírem počínaje, náleží světu temnému.“

Tato slova nám vysvětlují význam pěti chlebů: - odpovídají pěti světlým souhvězdím - a význam dvou ryb: - tyto, žijíce v přírodě na hranici mezi oběma elementy, vodou a vzduchem, nacházejí se zde na rozhraní mezi světlou a temnou sférou. Význam výchozího čísla pěti chlebů a dvou ryb se ale prohlubuje ještě tím, když se naproti postaví výsledek nasycení: *dvanáct* plných košů drobtů (chlebů a ryb). Taková tajemství světa jako ona, která jsou skryta ve zmíněné scéně, jsou nevyčerpatelná. Musíme je proto vždy znovu pozorovat z nejrůznějších stran, abychom dostali dle možnosti úplný obraz. A tak se můžeme tázat: Co je východiskem tohoto přechodu od sedmi (5 a 2) ke dvanácti? Ve světovém vývoji je, jak jsme viděli, číslo sedm číselným základem astrálního proudu času. „Proto budeme vedeni všude tam, kde jsme uváděni do času, k číslu sedm“ praví Rudolf Steiner. V tomto smyslu je zákonitost sedmi na jedné straně zákonitostí našeho vnitřního světa, našeho duševního života (astrálního těla); na druhé straně působí všude v tom, co přechází krví z rodičů na děti, z předků na potomky; neboť u toho, co žije v čase, následuje jedno po druhém. V tom se také ukazuje luciferický charakter sedmerosti, tak jako se ukazuje na astrální úrovni: „Poznáváme to, co se vyvíjí v čase, když postupujeme od pozdějšího k dřívějšímu jako od dítěte k otci. Když vstupujeme do světa času, který je ovládan číslem sedm, mluvíme o dětech a jejich původu, o dětech duchovních bytostí, o dětech Luciferových.“

Vůči tomuto luciferickému aspektu zákonitosti sedmi stojí zákonitost dvanácti, jež souvisí s přechodem z času zpět do prostoru: „Když převádíme čas ven do prostoru, hovoříme o oněch bytostech, které stojí vedle sebe, a tím padá v úvahu také to, že *duševní impulsy* plynou v prostoru od jednoho k druhému. Kdy se sedmerost změní ve dvanácteroost tím, že se čas vylévá ven do prostoru, přestává pojem dítěte mít též nadsmyslový smysl; zde vystupuje pojem bratrství; ti, kdo žijí vedle sebe, jsou bratři.“ Tak nám ukazuje tato scéna evangelia nejprve na to, že apoštolově nesou ve svých

astrálních tělech jako výsledek svých minulých životů hlubokou moudrost sedmi světlych znamení zvěrokruhu. (Na otázku Kristovu odpovídají, že oni mají u sebe jen pět chlebů a dvě ryby.) Během doby přijala však tato prastará moudrost tou měrou, jakou se blížily události v Palestině, stále silnější luciferický charakter, takže lidstvu hrozilo, že úplně propadne mocnostem Luciferovým a ustrne v jeho říši ve stavu věčné dětskosti, čímž by mu byla uloupena každá možnost vybojovat si někdy svobodu, to znamená síly a schopnosti k pravé morálce a k pravé lásce. Na věky zůstat „děťmi Luciferovými“, to bylo první nebezpečí, které lidstvu hrozilo. Proti tomuto principu „luciferické dětskosti“ postavil Kristus princip „bratrství“, založený na svobodě, což bylo možné jenom tím, že se Kristus sám učinil bratrem lidí: starším bratrem apoštolů. „Oni nemusí odcházet. Je na vás, abyste jim dali najíst“, tak hovoří jako k bratřím, jako ke svobodným spolupracovníkům na svém díle, kteří nejednají jako synové vázaní krví, nýbrž z duchovní bratrské lásky. V tomto smyslu není „přechod“ od principu sedmi k principu dvanácti u nasycení pěti tisíců, jak je to popsáno v evangeliu, ničím jiným než „přechodem od synů či dětí luciferické říše a její podstaty k bratřím Krista.“

Jestliže se v této scéně evangelia pohlíží na přemožení luciferických sil v astrálním těle pomocí Kristova impulsu, zdůrazňuje naproti tomu Markovo evangelium v této scéně síly ahrimanské. Zde odpovídají učedníci na Kristova slova: „Je na vás, abyste jim dali najíst“:

„Máme snad jít a koupit za 200 denárů chleby a ty jim dát k jídlu? Zmínka „200 denárů“, které apoštolové ještě mají, poukazuje na významné tajemství. Je známo, že ve staré židovské tajné nauce odpovídalo číslo 200 písmenu „reš“ židovské abecedy a označovalo nižší síly lidského astrálního těla, to znamená temná znamení zvěrokruhu. Jelikož se v odpovědi hovoří o 200 denárech, to znamená o penězích, je pochopitelné, že se poukazuje na ty síly astrálního těla, které jsou podřízeny Ahrimanovi. Skutečnost, že během páté kulturní epochy vnikl „princip peněz“ do čistě nadmyslového procesu duchovního nasycení lidí, musíme vidět v souvislosti s tím, co je také napsáno v evangeliu, že bezprostředně po této scéně Kristus náhle své učedníky opouští, poté co jim dal pokyn, aby se vydali na nebezpečnou noční plavbu. Nyní jsou učedníci samotní a mají v této osamocenosti sami bojovat s luciferickými (vztr) a ahrimanskými (voda) odpůřícími silami. Kristus jim z počátku nepomáhá, je však s nimi duchovně spojen a jasnovidné je zří, jak se říká v Markově evangeliu, dříve než přijde, aby jim pomohl. „A když nadešel večer, plula loď uprostřed jezera, a on byl samotný na pevné zemi. A viděl, jak se dostali při jízdě do nesnáží, neboť vztrál proti nim.“

V Matoušově evangeliu se líčí pokračování této scény těmito slovy: „Kolem doby čtvrté noční hlídky k nim přišel, kráčeje po moři. A když ho učedníci viděli kráčet po moři, ulekli se a mysleli, že je to přízrak, a křičeli strachem.“ Strach a hrůza učedníků nebyly zajisté vyvolány jenom tímto „přízrakem“. Naopak. Dlouhá noční jízda na bouřlivém „astrálním moři“ již způsobila u apoštolů silný otřes a značnou hrůzu. Tím bylo jejich astrální zření dočasně zkaleno a oni nepoznali Ježíše Krista, spěchajícího jim na pomoc. Ano, nejenže ho nepoznali, nýbrž ho pokládali za docela jinou bytost, za přízrak, a to zvětšilo jejich strach takovou měrou, že hrůzou křičeli. „Ale on jim řekl: Vzmuzte se! Já jsem to!“

Kristus vyvedl apoštoly *svým slovem* ze stavu duchovního zatemnění, které bylo vyvoláno strachem: Vrátil jim správné duchovní zření a pomohl jim tím přemoci strach a šálení. Když se však Petr, který byl vyzván, aby mu šel po moři vsříc, opět „ulekl“ a počal „klesat“, „vztáhl Ježíš okamžitě ruku, uchopil ho a pravil k němu: Ó, ty *malověrný*, proč pochybuješ? Neboť vlastní příčinou, proč Petr neobstál ve zkoušce, kterou byl na sebe vzal, byl *nedostatek víry* nebo, jinak řečeno, slabost jeho duchovního vědomí v astrálním těle.

Důrazně poukazuje evangelista Marek na tuto slabost duchovního poznání u všech apoštolů v souvislosti s předcházející scénou „nasycení“ pěti tisíců: „Neboť nestali se moudřejšími /verstándiger/ oněmi chleby a jejich srdce bylo ztuhlé. Tato slova poukazují na to, že se při „nasycení“ pěti tisíců uplatnily také síly ahrimanské, které došly výrazu v obraze 200 denárů, za něž, jak navrhovali apoštolové Ježíši, měl být kousen chléb pro lid. Můžeme také v tomto návrhu apoštolů vidět vzdálený ohlas prvního Kristova pokušení na poušti, když mu Pokušitel navrhl proměnit kameny v chléb. Nyní si chceme ještě jednou připomenout, že obě tyto scény vyjadřují prorocky vnitřní charakter novější doby a v užším smyslu oné epochy, která počala začátkem našeho 20. století. Z tohoto stanoviska mohou uvedené události nabýt pro nás dalšího, zvláště závažného významu a posloužit nám jako klíč pro pochopení bezprostřední přítomnosti. Neboť nejvýznamnější duchovní událost naší doby je spojena s tím, že se dnes, kdy se Kristus stane rostoucím počtu lidí viditelným jako „e'terická postava na astrální úrovni“, má uskutečnit s konečnou platností přechod od „dětí Luciferových“ k „bratřím Kristovým“. Tak se zjevuje Kristus ve 20. století nejen jako velký učitel a pastýř duší, nýbrž jako „milující druh“, jako „bratr lidí“, který hledá své bratry mezi lidmi.

Obzvláště důtklivými a srdcí se dotýkajícími slovy hovoří Rudolf Steiner v přednášce z 6. února 1917 v Berlíně: „A dnes je možné, když se to jen hledá, být Kristu zcela blízko, nalézt Krista zcela jiným způsobem, než ho nacházely dřívější doby... V různé formě, ve formě, která je zvláště blízká lidské duši, bude to on v naznačené době dvacátého století. Neboť přijde doba s přicházejícím Kristem, s Kristem

zde jsou lidé, kdy se lidé naučí tázat se Krista nejen pro své duše, nýbrž pro to, co chtějí založit svou nesmrtelnou část zde na Zemi. Kristus je nejen vládcem lidí, je bratrem lidí, který chce být dotazován, zvláště chce být dotazován v nadcházející době na všechny jednotlivosti života... Dnes se zdá, že se uskutečňují události, při nichž se lidé zdají být velice dalecí toho tázat se Krista. A přece musí přijít doba, nesmí být daleko, kdy se lidská duše ve své nesmrtelné části táže Krista stran toho, co chce založit: Má se to stát, nemá se to stát? - kdy lidská duše vidí vedle sebe Krista jako druhá ji milujícího v jednotlivé situaci života a nedostává jen útěchu, jen sílu od Kristovy bytosti, nýbrž dostává také poučení o tom, co se má stát. Království Krista Ježíše není z tohoto světa, ale musí působit v tomto světě a lidské duše se musí stát nástroji toho království, které není z tohoto světa... Lidstvo se ale musí učit klást Kristu otázky. Jak se to má stát? - To se může stát jen tím, že se učíme Jeho řeči. Ten, kdo nahlíží hlubší smysl toho, co chce naše duchovní věda, ten v ní nevidí pouze teoretické vědění, ... nýbrž hledá v ní zcela zvláštní řeč, způsob vyjadřovat se o duchovních věcech... A když se naučíme vnitřně hovořit správně řečí tohoto duchovního světa, potom, milí přátelé, potom se vyvine to, že Kristus stojí vedle nás a dává nám odpověď... A kdo se namáhá učit se, aby myslel o světě tak, jak se namáhá duchovní věda, ... k tomu přistoupí z pochmurně temných hlubin světových tajemství postava Krista Ježíše a bude mu mocnou silou, v níž bude žít, *povede ho bratrsky, stojíc po jeho boku*, aby mohl být srdcem a duší silným a zdatným, aby stačil na úkoly budoucího vývoje lidstva.“

Luciferické a ahrimanské mocnosti se snaží všemocným způsobem zabránit tomu, aby se *Kristus znovu zjevil v éteričnu*. Odpůrčí mocnosti musí však dnes, kdy vše závisí na svobodné vůli a na svobodném rozhodnutí jednotlivého člověka, působit ve světě dalekosáhle skrze lidi, a tak se pokoušejí svěst pokud možno čtené z nich nejrafinovanějšími duchovními prostředky. Přitom používají především různých východních a západních tajných společností, které, i když různými cestami, slouží těmto cíli: aby zabránily lidstvu v novém setkání s Kristem.

Východní bratrstva se přitom dávají inspirovat především luciferickými mocnostmi. Usilují o to, aby zabránila přechodu lidstva od starého principu sedmi k novému křesťanskému principu dvanácti tím, že dávají znovu ožít nejpradávnější luciferické východní moudrosti a rozšiřují ji na Západě. Nechtějí připustit moderní „bratrský“ poměr ke Kristu, místo toho se tato bratrstva rozhodla v kruzích svých zasvěcenců učinit lidi „dětmi Luciferovými“, poskytuje jim jen starou luciferickou moudrost, která nakonec činí nemožným pravé poznání Kristova impulsu. Jejich vlivem by západní lidstvo poněkud ztratilo svobodné, nezávislé, individuální já, kterého si vydobylo během křesťanského vývoje, a kleslo by do věčného stavu dětskosti vyplněného mlžnými sny o duchovním světě, přičemž by mu bylo vštípeno místo *nového* jasnozření, které umožňuje vědomé prožívání éteričného Krista, jasnozření staré, atavistické, jež až do dneška existuje na Východě a jež se zakládá na individuálním já jen slabě vyvinutém. Kdyby se to podařilo, Západ by propadl v duchovním ohledu úplně vlivu Východu a minul by se svým vlastním křesťanským úkolem. To jsou cíle, které sledují tyto východní tajné společnosti vzhledem k Západu. Na Východě používají tyto tajné společnosti zcela zvláště odložených éteričských těl zemských předků, to znamená vyvíjejí okultní síly a vlivy cestami *pokrevních souvislostí*: z otce na děti atd.. To se děje proto, aby potom byly tyto síly pomocí určitých magických procedur přenechány luciferickým démonům, kteří se nyní lidem ukazují v podobě zemřelých příbuzných nebo předků a mohou takovým způsobem zavádět na scesti ve smyslu zmíněných cílů.

Západní tajné společnosti se dávají, když bojují proti novému zjevení Krista, inspirovat především ahrimanskými mocnostmi. Neodmítají toto zjevení, jak líčí Rudolf Steiner, tak jako se to děje na Východě, nýbrž usilují o to okultně je zfalšovat, dosazují místo Krista jinou nadsmyslovou bytost, ahrimanskou, která je inspiruje a které oni slouží. 200 denárů při „nasyzení“ pěti tisíců, za něž chtěli apoštolově koupit chléb pro lid, je také prorockým poukazem na základní charakter působnosti těchto západních tajných „bratrstev“. Jejich cílem je dosáhnout mocí peněz a za pomoci politických intrik postupně vytvoření tajných nad-vlád, supervlád, které mají kontrolovat všechny sociální a ekonomické vztahy mezi lidmi, aby tato bratrstva zajistila svým vzrůstajícím vlivem pro ahrimanskou bytost, jež je inspiruje, která si také skrze ně připravuje svou fyzickou inkarnaci, neomezenou moc a všeobecné uznání. (V legendě o velkém inkvizitorovi od F. M. Dostojevského jsou tyto úmysly západních sdružení podány uměleckou formou.) Tak usilují tato tajná západní „bratrstva“ o to, když budou kontrolovat materiální stránku života a poněkud se stanou ovládající hospodářskou mocí, aby zničila svobodný duchovní život a aby jej nahradila čistě ahrimanskou „moudrostí“, to znamená, podle evangelia, „chlebem, který byl koupen za peníze“ nebo „kameny, které byly proměněny v chléb“. Tato jejich moudrost by člověka proměnila ve zvíře nadané rozumem, bez svobodné vůle a individuality, které by se vždy silněji zaměřovalo výlučně na svět hmoty a ve svém vnitřním a vnějším konání by bylo poslušně výhradně pokynů neviditelného „velkého inkvizitora“. Nejúčinnějším prostředkem, aby se tohoto cíle dosáhlo, je na jedné straně šíření materialismu a nevíry v široké mase obyvatelstva, aby byla zřízena čistě intelektuální kultura, - a na druhé straně aby se vytvořily různé formy *okultního materialismu* - v uzavřených kruzích -, který sice uznává okultní fenomény, ale pokouší se využívat jich jenom k uhájení nižších, zvířecích a čistě materiálních potřeb, resp. nějakého skupinového egoismu.

Přítom používají tato tajná „bratrstva“ Západu ve svých okultních praktikách svých vlastních zemřelých členů, kteří zvláštními okultními machinacemi, jež jsou v lóžích konány, zůstávají také ještě po smrti služebníky těchto lóží, když jsou neviditelně přítomni ve svých „bratřích“, kteří již dnes postupně připravují „ahri- manské podlidstvo“.

Tak se především falšuje nový, čistě duchovní princip bratrství, který chce lidstvu přinést éterický Kristus. - Úmysly zmíněných „bratrstev“ jdou však ještě dále.

Mluví-li se v evangeliu o Kristu, který kráčí na vodách, je to prorocký poukaz na přicházejícího éterického Krista v páté poatlantské kulturní epoše. Proudícím vzdušným elementem (vzduch je obrazem pro astrální svět) kráčí Kristus po vodách (voda jako obraz pro éterično), to znamená v éterickém těle. Strachem ochromení apoštolově však Krista nepoznávají následkem působení sil oněch 200 denárů ve svých astrálních tělech. Ba co více, považují ho za jinou bytost, považují ho za *strašidlo*. Tento omyl apoštolů je přísným, vážným napomenutím pro naši dobu, poukazem na strašné nebezpečí, které dnes lidstvu hrozí: nepoznat éterického Krista při jeho opětovném příchodu, ale uznávat místo něho onu ahrimanskou individualitu, jejíž vystoupení dnes připravují zmíněná okultní „bratrstva“ vsí silou. Lidé páté poatlantské epochy, bděte, abyste nepřijali ahrimanské strašidlo místo Krista! - to nám chce říci toto místo evangelia.

Co ale můžeme činit, abychom působili proti tomuto svodu lidstva ahrimanským strašidlem ^
Odpověď na tuto otázku je dána ve shora citované berlínské přednášce z roku 1917, kde se hovoří o nutnosti přijmout moderní duchovní vědu ne jako teorii, nýbrž jako duchovní řeč, v níž se můžeme bezprostředně obracet na éterického Krista, abychom mu dávali ony otázky, jež jsou nutné pro naši dobu. „Hledme proto“, tak končí Rudolf Steiner tuto přednášku, „osvojit si duchovní vědu ne pouze jako nauku, hledme osvojit si ji jako řeč, a čekat potom, až v této řeči nalezneme otázky, které smíme Kristu klást. On odpoví, ano, On *odpoví* A hojné duševní síly, duševní posílení, duševní impulsy odnese si z toho ten, kdo z šerých duchovních hlubin, které leží ve vývoji lidstva této doby, *zaslechne pokyn Kristův, který Kristus chce dát tomu, kdo pokyn hledá, v nejbližší budoucnosti.*“ V evangeliu čteme bezprostředně po popisu hrůzy apoštolů: „Upokojte se, já to jsem, nebojte se!“ Tato slova poukazují na to, jak Kristus, počínaje naší dobou, pomůže každé duši, která se na něho obrací v řeči, v níž on s ní může hovořit, pomůže jí přemoci svod „ahrimanského strašidla“. Pomůže přemoci strach a iluzi, která se projevuje jako vnitřní lživost. Neboť *strach*, který pochází z úzkosti před vývojem síly víry vedoucí do nadsmyslového světa, a *lež*, která pramení z intelektualismu, jenž se obrací proti spiritualizaci, to jsou dnes dva nejdůležitější přední poslové a pomůcky „ahrimanského strašidla“, které takto usiluje zjevit se lidstvu místo éterického Krista. V evangeliu se dále praví: „Petr mu ale odpověděl a pravil: Pane, jsi-li to Ty, tak přikaz, abych přišel přes vodu k Tobě. On pravil: Pojd. A Petr vystoupil z lodi a kráčel po vodě a přišel k Ježíši.“ V těchto Petrových slovech máme pravzor oněch otázek, které můžeme klást Kristu *již dnes* v řeči moderní duchovní vědy. A smíme si být jisti: „On odpoví. Ano, On odpoví“, tak jako kdysi odpověděl Petrovi, řka: „Pojd.“ Jen nesmíme být v tomto okamžiku malověrnými, nýbrž jsme vyzváni, abychom byli proniknuti tak mocně silou nového Kristova zjevení, které nám dnes zprostředkuje anthroposoficky orientovaná duchovní věda, že skutečně vystoupíme na vodu astrálního moře a můžeme jít vstříc éterickému Kristu, - aniž musíme slyšet jeho kárající slova: „Malověrný! Proč pochybuješ ^“

Silná *víra*, která je současně *neotrěsitelnou jistotou*, to je to, co bychom si dnes měli získat. A tuto víru, toto přesvědčení o realitě ducha, jež jsou výsledkem silné duše, silného a zdravého astrálního těla, může nám dát jenom duchovní věda. „Poznání je potravou, vědění je potravou pro duši. Duše se živí tím, co přijímáme do sebe jako pojmy z duchovní vědy. Živí se tím, v co *věří*, a má zdravou potravu jen z toho, co jí poskytuje duchovní věda.“ Jak je důležité vypěstovat, vypracovat ctnost *víry* v našem astrálním těle, abychom mohli jít s vnitřní jistotou vstříc éterickému Kristu, který k nám dnes přichází, to je patrné také z toho, že bezprostředně poté, co kráčel na vodách, jak se to popisuje v Janově evangeliu, Kristus na otázku: „Co máme činit, abychom konali dílo Božfé“, odpovídá: „To je dílo Boží, že *věříte* v toho, koho on poslal.“

Tato scéna kráčení po vodách dává zaznívat nejjemnějším nuancím nového prožívání Krista. Tak se hovoří v Markově evangeliu o tom, že Kristus „viděl, jak se ocitli při plavbě v tísní“, že potřebovali pomoc, útěchu. Jak přece souhlasí tato slova s oněmi, jimiž Rudolf Steiner líčí nové zjevení Krista v éterično: „Nějaký člověk přijde sem či tam, prožívá to či ono. Zbystřil-li však oko tím, že se zabýval an-anthroposofií, mohl by již zpozorovat, že je náhle kolem něho někdo, kdo přichází, aby mu *pomohl*, aby ho upozornil na to či ono: že před něj předstupuje Kristus ... Mnohý prožije, když se stísněným srdcem, pln utrpení, tiše sedí ve své světnici a neví kudy kam, že se otevírají dveře: Éterický Kristus se objeví a promluví k němu slova útěchy. Živým utěшитelem se stane Kristus pro lidi.“ Také ve scéně nasycení nalézáme tento element, když evangelista Marek líčí: „A když vystoupil, viděl veliký zástup a jeho srdce bylo při tomto pohledu jako *soucitem*; neboť byli jako ovce, které nemají žádného pastýře, a počal je vyučovat mnohým věcem.“ V Matoušově evangeliu se praví: „A když předstoupil a spatřil velký zástup lidí, byl jat *soucitem* nad nimi a *uzdravil* nemocné, kteří byli mezi nimi.“ Tak působí Kristus dnes:

účastenstvím (poskytuje pomoc slovem), útěchou (v starostech a bolestech), uzdravuje (propůjčuje našemu astrálnímu tělu zdraví).

K esoterickému obsahu těchto scén náleží také rozhovor, který měl Kristus v den po nasycení pěti tisíců s Židy a který nacházíme v šesté kapitole Janova evangelia. V ostatních evangeliích tento rozhovor chybí, což poukazuje na to, že apoštol Jan prodělal tento stupeň zasvěcení zvláště dokonalým způsobem. V Markově a Matoušově evangeliu je vzpomenuáno na příslušném místě - to znamená bezprostředně po kráčení po vodách - jenom toho, jak Kristus Ježíš uzdravuje mnohé nemocné, čehož předpokladem je vždy *víra* v jeho božský původ. Tyto síly víry zde však působí ještě skrytým způsobem, jaksi z hlubin lidské bytosti, přeměňují astrální tělo tak, že toto nevyvolává v éterickém těle nadále zkázu, nýbrž mu umožňuje udržovat fyzické tělo zdravým. V Lukášově evangeliu pak na příslušném místě nenacházíme žádný poukaz na tuto uzdravující činnost Krista Ježíše, neboť tam chybí také scéna kráčení po vodách. Lukášovo a Janovo evangelium tu tvoří polární protiklad, kdežto evangelium Markovo a Matoušovo zaujímají jaksi mezipostavení.

Víra jako rozhodující předpoklad pro to, že Kristův impuls může proniknout astrální tělo člověka, je podstatným prvkem ve zmíněném již rozhovoru, který měl Kristus podle 6. kapitoly Janova evangelia se Židy: „Tu mu pravili: Co máme činit, abychom konali Boží dílo? - Ježíš odpověděl a pravil jim: Božím dílem je to, že *věříte* v toho, koho on [Otec] poslal.“ Jak jsme právě viděli, vede toto vníkané Kristových sil do astrálního těla ve formě víry postupně k vývoji astrálních vnímacích orgánů a imaginativního zření na astrální úrovni neboli ve světě duševním, kde se dnes také můžeme setkat s éterickým Kristem, který tam působí v plnosti svého éterického těla jako „pravý chléb života“. (Obě slova ukazují na *éterickou* povahu Kristovu: Chléb ve svém spojení se světem rostlinným byl odedávna pocíťován jako „sluneční potravina“ a život je základní vlastností těla éterického, které bylo člověku propůjčeno na starém Slunci Duchy moudrosti.)

Před uvedenými slovy hovoří Kristus o lidském životě, který potřebuje nejen tělesnou, to znamená fyzickou potravu, nýbrž především duchovní, „která je trvalá a propůjčuje účast na životě nepomíjivém.“ Poté následuje podrobné poučení o „chlebu z nebe“ a jsou popisovány ony éterické síly, v jejichž schráně má jednou Kristus vstoupit duchovně mezi lidi. Přitom je připomínán také Mojžíš, který obdržel éterické tělo Zarathustrova a který tím mohl zřít síly makro- kosmického Kristova éterického těla v hořící keři na hoře Sinaji, ty síly, které Kristus při svém vtělení na Zemi obětoval. Obrátme se nyní k tomuto velkému zvěstování o „chlebu života“, které - počínaje naší dobou - dochází svého uskutečnění tím, že se Kristus zjevuje v éterickém těle a že vědomě vyvíjí síly víry v lidském těle astrálním. Kristus praví: „Neboť toto je chléb Boží, který z nebe přichází a dává světu *život*“ (verš 33). „Já jsem *chléb života*. Kdo ke mně přichází, nebude hladovět, a kdo ve mě *věří* nebude již nikdy *žít*“ (verš 35). „Neboť to je vůle toho, kdo mě poslal, aby ten, kdo Syna *vidí* a *věří* v něho, měl *život věčný*-, a já ho *vkřísím* v poslední den“ (verš 40). „Já jsem *chléb života*“ (verš 48). „Slova, která mluvím, jsou *duch* a jsou *život*“ (verš 63). Vedou, proměňujíce astrální tělo, bezprostředně ke zřícení prožívání Kristova Já (Ducha) v éterické schráně (v životě). V závěru rozhovoru se ale poukazuje na *nevíru* jako na onu sílu, která brání pronikání Krista do astrálního těla člověka a způsobuje, že od té doby „mnoho jeho učedníků od něho odešlo a od té doby již s ním neputovali“ (verš 66). Tak vidíme, že rozhovor se Židy, o němž se hovoří v 6. kapitole Janova evangelia, právě poukazuje na naši přítomnost, na dobu, kdy se Kristus zjevuje v éterickém těle jako pravý „chléb života“ a poukazuje na *víru*, na onu duševní sílu, která dnes může každému člověku propůjčit schopnost, aby ho zřel.

Ve všech scénách evangelia, které pozorujeme a které se podle duchovní vědy vztahují na pátou poatlantickou epochu, se poukazuje na to, že protikladnost těchto dvou impulsů: éterického Krista a „ahri- manského strašidla“; pravého „chleba života“ a oněch sil, jež vedou ke „ztvrdnutí srdcí“, vystoupí dnes stále více a více. Přičemž duchovní boj těchto dvou impulsů se neděje jako určující faktor ve vývoji přítomného lidstva jenom v srdcích a duších lidí, nýbrž také - a to se zvláště intenzivně - v *sociální sféře* jako soubor sociálních a antisociálních tendencí v naší době. V čem spočívá nyní zvláštní charakter těchto dvou impulsů v přítomnosti? V jakých civilizačních jevech se projevují nejzřetelněji? Abychom našli na tuto otázku odpověď, je třeba pozorovat působení éterického Krista a proti němu pracujícího ahrimanského Ducha, který vystupuje v postavě „strašidla“, pozorovat to ještě z jiné strany. Podle ličení duchovní vědy je pojem „strašidlo“ /Gespens/ - na rozdíl od „démona“, „fantomu“ a tak pod. - okulturní terminus technicus pro označení ahrimanských elementárních bytostí, které vznikají v lidském *éterickém těle* následkem negativních sociálních poměrů mezi lidmi. Rudolf Steiner charakterizuje původ těchto „strašidel“ takto: „Takové skutečnosti, které špatně působí na éterické tělo, jsou např. špatné zákony nebo špatná sociální zařízení v nějaké společnosti. Vše, co např. vede k nepokojům, co tu vůbec hraje roli od člověka k člověku jako špatná zařízení, působí náladou, která vzniká spolužitím lidí, tak, že působení pokračuje až do těla éterického. A co se tu v éterickém těle nashromáždí působením takovýchto duševních skutečností, to způsobuje opět odškrce- niny právě těchto bytostí duchovně sem působících, které se nyní nalézají také v našem okolí. Nazývají se ‚spektra‘, v němčině by se řeklo: ‚Gespensster‘ /v češtině ‚strašidla‘ nebo ‚přízraky‘ /.“

Je proto dalším cílem zmíněných tajných „bratrstev“ Západu podporovat systematicky zavedením co možno nejnezdavějších sociálních poměrů takovéto procesy, které slouží ahrimanským strašidlům. A proto je také jejich cílem stavět proti rozšiřování „trojčlennosti sociálního organismu“ zvláště silné nepřátelství a aktivní odpor. Vznikne-li co možno nejvíce malých ahrimanských „strašidel“ v astrálním světě, které ze své strany inspirují lidi k válkám a k jiným ničivým sociálním procesům, to má připravovat budoucí boj všech proti všem.

Proti těmto antisociálním vlivům musí být dnes postaveny ony *sociální* impulsy, které, vycházejíce z éterického Krista, vedou k onomu velkému společenství lidí, které bylo již v evangeliu předpověděno v obraze o nasycení pěti tisíců. Na takové *sociální* působení éterického Krista počínaje naší dobou poukazuje také Rudolf Steiner, vycházejíce z moderní duchovní zkušenosti: „Jakkoli se nám to ještě dnes zdá groteskním, je ale přece jen pravdou, že často, když lidé sedí pohromadě a nevědí kudy kam, a také když větší množství lidí sedí, čekajíc, pospolu: že potom uvidí éterického Krista! Bude to on sám, bude radit, promluví také v shromážděních. Těmto dobám jdeme určitě vstříc.“

A tak vidíme, jak na jedné straně určité okultní kruhy šířením špatných sociálních poměrů bojují co nejintenzivněji proti objevení se Krista v éteričnu, pokoušejíce se dosáhnout toho, aby se lidstvo pomýlené ahrimanskými iluzemi setkala v duchovním světě hraničícím se Zemí místo s Kristem s „ahrimanským strašidlem“ a nakonec mu tímto způsobem definitivně propadlo, tak je na druhé straně dnes možné vytvořit pomocí duchovní vědy správné podmínky pro sociální působení éterického Krista, který potom může lidstvu pomoci překonat moc „ahrimanského strašidla“. To však bude možné jenom vývojem *sil víry* spočívajících v hlubinách každé lidské duše, oněch sil víry, které mohou vytvořit spojením se *spiritualizovanou inteligencí* naší epochy pevný základ pro nové nadsmyslové zření, které je s to vést k pravému prožívání Krista.

Dnes jsou vyzýváni především anthroposofové, aby se stále *vědoměji* účastnili tohoto duchovního boje, který je veden za kulisami současných událostí a který se vyjadřuje velkou imaginací Michaelova boje s drakem. Neboť na výsledku tohoto boje na konci našeho století závisí budoucnost evropské kultury. V tomto smyslu je uložena velká, možno říci kosmická *zodpovědnost* těm, kteří v přítomnosti našli vedením své karmy přístup k novému zjevení Michaela-Krista, jež dnes působí ve formě moderní anthroposoficky orientované duchovní vědy.

O této zodpovědnosti a úkolech, které modernímu lidstvu uložil sám duchovní svět, hovoří přísná slova duchovního badatele k anthroposofům konce století: „Neboť dnes stojí lidstvo před velkou eventualitou: před eventualitou buď vidět klesat do propasti vše, co je civilizace, nebo to pozvednout vzhůru spiritualitou, pokračovat ve smyslu toho, co spočívá v Michaelově impulsu, který stojí před impulsem Kristovým.“ - „Musí se stát rozhodujícím to, co učiní lidská srdce s touto Michaelovou záležitostí světa během 20. století. A během tohoto 20. století, až uplyne první století od konce kali-jugy, bude lidstvo stát buď nad hrobem veškeré civilizace nebo na počátku oné doby, kdy v duších lidí, kteří spojí ve svém srdci inteligenci se spiritualitou, bude vybojován Michaelův boj ve prospěch Michaelova impulsu.“